

3 Tot een zegen gesteld

Karel van Hellemond is op 30 augustus 1792 te Ysselmonde geboren.

Hij vestigde zich in mei 1822 te Alphen met z'n moeder Neeltje de Kater en zijn vrouw Feitje Brouwer.

Hun zoon Jacob werd 19-12-1824 geboren. Van Hellemond stond bekend als leverancier en koopman in glas. Hij vestigde zich in de huidige Julianastraat no. 23. Momenteel is dit een filiaal van Van Wieringen. Het pand ligt naast het huidige pandje van het Alphens Dagblad.

Van Hellemond had daar een schilderszaak en een behangselwinkel met werkplaats. Hij was waarschijnlijk kunstzinnig aangelegd, want de familie bezit van hem nog diverse schilderijen van nageschilderde oude gravures. Zijn zoon volgde hem in het bedrijf op, maar is hem godsdienstig nooit gevolgd.

In 1864 staat in het kasboek: 'Betaald aan K. van Hellemond voor verven en behangen in de pastorie f 40,06½.'

Een bevestiging van de beschikbare gegevens.

Tekening van de werkplaats van de Van Hellemonds in de Kerkstraat. De oude werkplaats werd door zoon Jacob verplaatst naar deze straat, nadat in 1886 de Bonifatiuskerk werd gebouwd en de Kerkstraat ontstond door een pand in de Julianastraat weg te breken om zo toegang tot deze kerk te verlenen.

Het verhaal van Hellemond, de grondlegger der gemeente

K. van Hellemond was het niet eens met de gang van zaken in de hervormde kerk. Hij laat dit ook blijken door diverse brieven te schrijven aan de kerkeraad, zoals elders in dit boek is aangegeven.

Zijn vrouw overlijdt in het voorjaar van 1855.

Hij hertrouwt 14 september 1855 met de weduwe Jantje Sijbrands, geboren 21 augustus 1809 te Leeuwarden, die zich 1 september 1855 als lid van de Afgescheiden gemeente te Bodegraven heeft laten inschrijven met als vermelde woonplaats Alphen.

K. van Hellemond wordt in 1859 ook lid van deze gemeente.

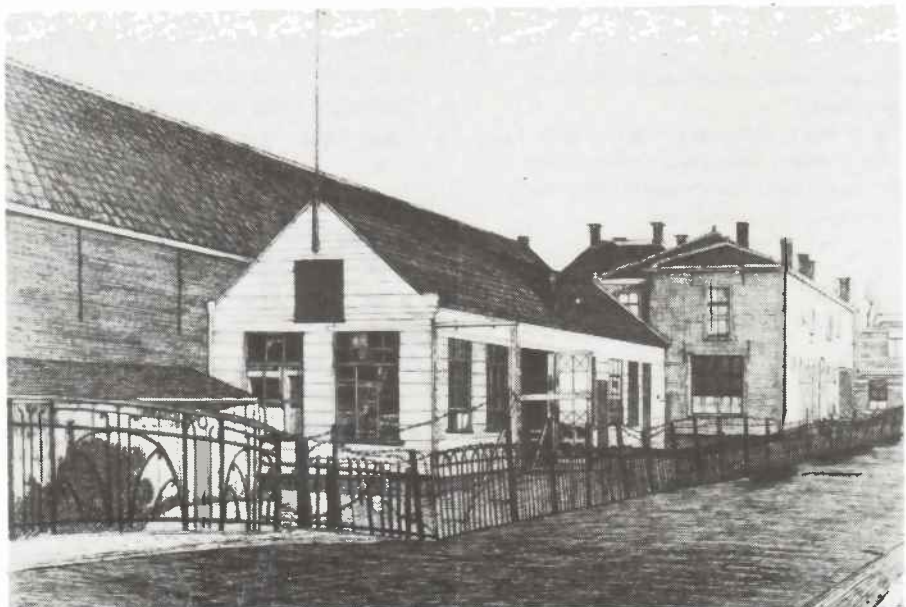
Uit alles blijkt, dat hij de stuwende kracht achter de stichting van de nieuwe gemeente te Alphen is. De voorbereidingsgesprekken vinden bij hem thuis plaats. Hij koopt met z'n vrouw een stuk grond en laat hierop een kerkje met pastorie bouwen. Hij richt ook nog het kerkje in en hij is bereid al het benodigde geld voor te schieten.

Men was er waarschijnlijk dolblij om, maar ook verlegen mee.

Hij wordt benoemd tot diaken in de nieuwe gemeente.

Typerend is het volgende: Als de nieuwe kerkeraad wordt voorgesteld vermeldt men van alle ambtsdragers naam met voornaam voluit, maar bij hem staat: K. van Hellemond. (zie elders)

De drie overige ambtsdragers kopen (waarom eigenlijk?) van Van Hellemond het kerkmeubilair voor f 1300,-. Deze ambtsdragers, C. Boer, J. Vergunst en L. Boon met als beroep resp. bouwman, rentenier en winkelier lenen op hun beurt weer f 1300,- van de landeigenaar Van 't Riet voor 5%, terwijl zij zich persoonlijk aansprakelijk stellen. De kerkeraad, zichzelf dus, belooft trouw de rente en de aflossing te betalen.

BELIJDENIS DES GELOOFS.

Dat een tegelijk schuldig is 28
zich bij de ware Kerk te voegen
Wij geloven, aangezien deze heilige vergadering is een verzameling dergenen die zalig worden, en dat buiten haar geen zaligheid is, dat niemand van wat staat of kwaliteit hij zij, zich behoort op zichzelf te houden, om op zijn eigen persoon te staan; maar dat zij allen schuldig zijn, zichzelf daarbij te voegen en daarmede te verenigen; onderhoudende de eenigheid der Kerk, zich onderwerpende aan haar onderwijzing en tucht, den hals buigende onder het Juk van Jezus Christus, en dienende de opbouw der broeders, naar de gaven, die hun God verleend heeft, als onderlinge lidmaten eenszelfden lichaams. En opdat dit te beter onderhouden zou kunnen worden, zo is het ambt aller gelovigen, volgens het Woord Gods, zich af te scheiden van degenen, die niet van de Kerk zijn, en zich te voegen tot deze vergadering, hetzij op wat plaats dat God zeggend heeft; ook afschouwen het zo ware, dat de Magistraten en plakaten der Prinsen daar tegen waren, en dat de dood of enige lichamelijke straf daaraan hing. Daarom, al degenen, die zich van haar afscheiden of niet daar bijvoegen, die doen tegen de ordnantie Gods.

'Censura morum' betekent letterlijk 'toezicht op zeden'.

In het kerkrecht verstaat men hieronder de wederzijdse beoordeling van de kerkeraadsleden inzake hun ambtsbediening kort voor de bediening van het avondmaal.

In het contract wordt het gekochte meubilair vermeld:

- 'preekstoel, lijsten met hekje erom met deszelfs banken,
- al de stoelen in en tot de kerk behorende,
- al de overige banken in de kerk behorende,
- gaspijpen met al zijn toebehoren,
- al de gordijnen met toebehoren.'

Dit contract wordt 1 mei 1861 opgemaakt.

Op het kerkje sluit men bij Van Hellemond een hypotheek af van f 5000,- à 4%.

Dat Van Hellemond zoveel geld uitgaf voor een pastorie met kerkgebouw en de hele inrichting gaf aanleiding tot roddel.

Een van de roddelaars moet voor de kerkeraad verschijnen. Hij erkent geroddel te hebben zonder precies te weten hoe alles geregeld was. De kerkeraad vermaant hem, omdat hij de gelegenheid heeft gehad de boeken in te kijken toen deze ter inzage lagen. Op die datum was echter niemand verschenen.

Eind 1863 heeft 'juffrouw Van Hellemond' met twee gemeenteleden ruzie 'op den publieken weg' en in juli 1864 gedragen diezelfde leden zich 'onstichtelijk' tegen juffrouw Van Hellemond 'waardoor en hun persoon en de gehele Gemeente gesmaad is'.

(In deze tijd werden enkel gegoede dames en echtgenotes van notabelen 'juffrouw' genoemd. Verder noemde men ieder bij de voornaam.)

Juffrouw Van Hellemond pikt dit niet en vindt dat de verantwoordelijke ambtsdragers anders en harder moeten optreden.

Juist in deze tijd stelt Van Hellemond zijn bovenwoning beschikbaar voor de nieuwe predikant.

Op de eerste kerkeraadsvergadering, die ds. Diemer hier meemaakt worden al deze ruzietjes besproken en bijgelegd.

Daarna volgt als volgende agendapunt:

'Ingekomen en gelezen een briefje getekend door Jantje Sijbrands, huisvrouw van K. van Hellemond, waarin zij bij herhaling verzoekt om niet meer als lid erkend te worden en dit openlijk in de kerk bekend te maken. Daar het reeds laat is oordeelt de vergadering hierop terug te komen.'

De kerkeraad komt hierop terug en oordeelt,

'dat hij haar verzoek niet mag inwilligen krachtens art. 28 der geloofsbelijdenis, krachtens haar eigene eenmaal afgelegde belijdenis om daarbij te volharden in leven en sterven en krachtens de aangenomene verplichting door leraar en ouderlingen om toezicht te houden over de kudde.'

De leraar en een ouderling bezoeken haar.

Zij erkent de ingenomen standpunten, 'maar wil toch geen lid meer blijven van de gemeente, omdat zij geen speelbal der gemeente langer wilde zijn.'

(Deze woorden zijn ook in oorspronkelijke tekst onderstreept)

Uit de notulen van 7 oktober 1864:

'Censura morum' gehouden met goed gevolg, behalve dat Van Hellemond nog in bezwaar stond om avondmaal te vieren wegens de nog steeds blijvende toestand zijner vrouw.'

Op 17 oktober 1864 komt in de kerkeraad het 'Instituut' ter sprake. Omdat de onderhandelingen over de koop van de kerk nooit zijn afgerond, meent de kerkeraad de handen vrij te hebben.

Men treft nu de elders vermelde regeling met Van Hellemond.

Fijntjes staat in deze regeling:

'Al wat kerk en pastorie buiten het meublement, dan meer opbrengt als zevenveertig honderd gulden blijft alleen voor K. van Hellemond hoewel aan zijn geweten wordt overgelaten hoeveel hij daarvan aan de gemeente zal afstaan.'

Als het kerkje daarna verkocht wordt voor f 4200,- ontstaan er allerlei geruchten. Er wordt gesproken van doorgestoken kaart, enkelen beweren dat vooraf met de kopers is gepraat, weer anderen dat Van Hellemond onheus is behandeld.

Van Hellemond wijst alle beschuldigingen van de hand. Hij ontkent ook dat hij slecht behandeld is. Ook ontkent hij dat er vooraf met de kopers onderhandeld is.

Als in november 1864 de herverkiezing van ambtsdragers ter sprake komt bedankt hij vanwege zijn hoge leeftijd.

Hij is dan 72 jaar.

Juffrouw Van Hellemond neemt intussen geen blad voor de mond.

Als op de bovenverdieping van de Van Hellemonds, waar de donineesfamilie woont, een lekkage ontstaat en het dak naar de mening van de predikantsvrouw niet snel genoeg wordt gerepareerd, krijgen de twee dames een fikse ruzie.

Dit gaat Van Hellemond te ver. Hij schrijft een brief naar de kerkeraad waarin hij vermeldt dat zijn vrouw voor 'gemeen wijf' is uitgemaakt.

Als de leraar en de twee ouderlingen de familie Van Hellemond bezoeken om alles uit te praten loopt juffrouw Van Hellemond weg. Van Hellemond verklaart onder ede, dat alle roddels gelogen zijn.

Als de kerkeraad de familie weer wil bezoeken is juffrouw Van Hellemond ziek.

Men stelt het bezoek uit.

Jantje Sijbrands overlijdt in juni 1865.

Van Hellemond vereenzaamt meer en meer.

Tweemaal komt hij nog ter sprake:

In 1867 schenkt hij de gemeente f 20,-, nadat ze in grote financiële moeilijkheden is gekomen.

In 1872 verzoeken de ouderlingen hem tijdens hun bezoek om zich niet van de gemeente te verwijderen.

Karel van Hellemond overlijdt 8 maart 1878 op 85-jarige leeftijd.

K. van Hellemond.

De handtekening van Van Hellemond.

* * Heden overleed onze geliefde vader en behuwdvader **K. VAN HELLEMOND**, in den ouderdom van ruim 85 jaar.

J. VAN HELLEMOND.

M. VAN HELLEMOND,

Alphen,
8 Maart '78.

DONKER.
5534

In de periode dat het verhaal van Van Hellemond langzaam gestalte kreeg werd er gepreekt over Jozef. Het thema van deze preek werd titel van dit hoofdstuk.

De huidige Julianastraat. Het derde huis links was van Van Hellemond.

ALPHEN. — Dorpsstraat.

4847